

מבעד למשקפיו של אקטואר איזון המשאבים: פוליסות ביטוח חיים - כתבה מס' 6

אקטואר איזון המשאבים [רועי פולניצר](#) מסביר על פוליסות ביטוח חיים בכלל ועל פוליסות ביטוח לקצבה בפרט.

חלק מהתשלום (ככלל, 20%) שימש לרכישת כיסוי ביטוחי (ריסק מוות) וחלק מהסכום שימש לצבירת חיסכון אשר נוהל בתיק ההשקעות של חברת הביטוח ושולם כקצבה בתום תקופת הביטוח. שיווק תוכניות אלו הן לשכירים והן לעצמאים הופסק בסוף שנת 2003.

החל משנת 2004 משוקקות תכניות חדשות למטרת קצבה, המאפשרות לזהות את גובה רכיב דמי הניהול שגובה חברת הביטוח. בנוסף, נהוגות כיום תכניות מסוג "גמלא מיידית" המיועדות לפרישה מוקדמת, או מהוות אלטרנטיבה לחוסכים באפיקים הוניים המעוניינים להמיר סכום הונו לקצבה.

בתוכניות מסוג "גמלא מיידית", מפקיד המבוטח הפקדה חד פעמית ובתמורה מתחיל לקבל קצבה לכל ימי חייו, מיד לאחר תשלום ההפקדה האמורה.

הכותב הינו הבעלים והאקטואר הראשי של "שווי פנימי", משנת 2010. משנת 2006 עורך חוות דעת אקטואריות, יועץ לתאגידים פיננסיים ולחברות ציבוריות ומתמנה ע"י בתי משפט ובתי דין כאקטואר וכמעריך שווי מוסמך.

הנושאים בהם הכותב עוסק: הערכות שווי תאגידים ועסקים, נכסים בלתי מוחשיים וקניין רוחני, נגזרים, אופציות ומכשירים פיננסיים מורכבים, מוניטין, נכסי קריירה ופערי השתכרות, זכויות פנסיוניות, סוציאליות ופיננסיות ועוד.

הכותב הינו חבר מלא בלשכת מעריכי השווי והאקטוארים הפיננסיים בישראל, F.I.L.A.V.F.A. ובאגודה העולמית לאקטוארים בניו-ג'רזי. בנוסף, התמודד על תפקיד האקטואר הראשי לאוצר ועבר בהצלחה את כל שלבי המכרז.

מינימום 6.5% (מקסימום 7%) מרכיב תגמולי מעביד, 8.33% מרכיב פיצויים ובנוסף עד 2.5% לרכישת כיסוי מפני אובדן כושרעבודה.

לאחר שתוקנו תקנות מס הכנסה, הותרה רכישת הכיסוי לאובדן כושר עבודה מתוך ההפקדות לקופת הביטוח, בדומה לכיסוי למקרה מוות, כך שכיום ניתן לבחור בין רכישת אובדן כושר עבודה" מעל ההפקדות" או כחלק מההפקדות לקופת הביטוח.

בשונה מהקיים בקרן פנסיה חדשה מקיפה, הרי שתוכנית חדשה לביטוח חיים מאופיינת בגמישות מרבית לעניין בחירת סוג הכיסוי וגובהו (במסגרת המגבלות): מבוטח יכול לבחור בכיסוי למקרה מוות ובכיסוי למקרה אובדן כושר עבודה, לרכוש רק אחד מן הכיסויים הללו או לא לרכושם כלל.

פוליסות ביטוח לקצבה

קופת ביטוח לקצבה הינה קופת ביטוח אשר מיועדת למטרת קצבה, בדומה לקרן פנסיה. תוכניות ביטוח אלו מאושרות לשיווק לשכירים ולעצמאים.

הכספים שנחסכו במסגרת קופת הביטוח משולמים לחוסך כקצבה החל מתום תקופת הביטוח לכל ימי חייו. כספי החיסכון נצברים בחשבון קופת הגמל, בניכוי דמי ניהול ועלות רוחי הכיסויים הביטוחיים, ובתוספת רווחי השקעה, כפי שנקבעו בתנאי תכנית הביטוח. במועד הפרישה מוכפלים הכספים הצבורים במקדם קצבה אשר ממיר את הסכום שנצבר לקצבה חודשית.

בתכניות הביטוח למטרת קצבה חלו מספר שינויים במהלך השנים בדמי הניהול, בתנאי התוכנית ובמבנה התוכנית.

תכניות הביטוח הוותיקות נקראו "גמלא". בתכניות אלו רוכש החוסך, תמורת תשלום חד-פעמי או תשלום שוטף, גימלה לכל ימי חייו. הגימלה יכולה להשתלם באופן מידי או לאחר תקופה מסוימת, ואם החוסך נפטר יכול שישתלם סכום ביטוח למוטביו, בהתאם לתנאי התכנית. תוכניות אלו שווקו בעיקר במהלך שנות ה-80, והיוו חלופה לחיסכון בקרן פנסיה.

החל משנות ה-80 ועד לסוף שנת 2003 שווקו תכניות ביטוח אשר כונו "עדיף". בתכניות אלו הופקד תשלום אשר הוצמד למדד המחירים לצרכן (או לשכר), כאשר

ברות לביטוח חיים הנפיקו מימי קום המדינה פוליסות לביטוח חיים או פוליסות "גמלא" (קצבה). עם השנים שונה מבנה הפוליסה, לרבות יכולת לבצע הפרדה בין חלק התשלום המיועד לכיסוי ביטוחי (ביטוח כנגד סיכוני מוות או אובדן כושר עבודה), שמוסדרת מכוח חוק הפיקוח, חוק קופות גמל ותקנות מס הכנסה, לבין חלק החיסכון לגיל פרישה - קופת ביטוח, שהיא קופת גמל לתגמולים, קופת גמל אישית לפיצויים או קופת גמל לקצבה, שהסדרתה תפורט להלן.

פוליסת הביטוח היא חוזה ביטוח בין המבוטח לבין חברת הביטוח, אשר חלים עליו הוראות חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981. מאחר שמדובר בחוזה, מרבית התנאים שבו קבועים ואינם ניתנים לשינוי במהלך תקופת הביטוח. למשל, אם חברת הביטוח רוצה להעלות את פרמיית הביטוח בעבור כיסוי ביטוח החיים היא תוכל לעשות זאת רק לגבי מבוטחים חדשים ולא לגבי מבוטחים קיימים בפוליסה.

חברת הביטוח היא אפוא זו שנושאת בסיכון הביטוחי הקיים מכוח הפוליסה. כלומר, המבוטח משלם לחברת הביטוח פרמיה חודשית בעבור הכיסויים הביטוחיים, וחברת הביטוח תשלם במקרה מות המבוטח את סכום הביטוח למטובים שקבע המבוטח בפוליסה, או תשלם במקרה של אובדן כושר עבודה קצבה חודשית למבוטח כחלופה להכנסתו מעבודה.

הכיסויים הביטוחיים אותם ניתן לרכוש במסגרת ההפקדות לקופת ביטוח (על חשבון מרכיב התגמולים) מוסדרים במסגרת תקנות מס הכנסה. הכיסויים אשר הותרו בתקנות הינם כיסוי למקרה מוות וכיסוי למקרה אובדן כושר עבודה תמורת פרמיה בגובה של עד 3.5% מהתגמולים (עובד ומעביד).

עד ליום 1 בינואר 2004 לא הותרה רכישת כיסוי למקרה אובדן כושר עבודה מתוך ההפקדות לקופת הביטוח, אלא רק רכישת כיסוי תמורת פרמיה בגובה 2.5% מההכנסה החייבת של המבוטח. לכן מבנה ההפקדות המקובל ברוב תכניות ביטוח החיים הוא מינימום 6% (מקסימום 7%) מרכיב תגמולי עובד,

